

Talousvaliokunnalle

Pydyetty lausunto komission kilpailukykyrahastoa koskevasta ehdotuskokonaisuudesta

Komission ehdotus Euroopan kilpailukykyrahaston (European Competitiveness Fund, ECF) perustamisesta tähtää EU:n kilpailukyvyyn, strategisen autonomian ja häiriönsietokyvyn vahvistamiseen investointiketjussa perustutkimuksesta teolliseen tuotantoon ja markkinoille saattamiseen

Ehdotuksen taustalla on yhtäältä havainto EU:n tuottavuus- ja innovaatiokuilun kasvusta suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Toinen tärkeä lähtökohta on EU-rahoituksen hajautuneisuus: EU:lla on 14 erillistä tutkimusta ja investointeja tukevaa ohjelmaa, mikä on aiheuttanut päällekkäisyyksiä ja byrokratiaa

Kilpailukykyrahasto kokoaisi yhteen 14 nykyistä ohjelmaa tai niiden osia (mm. Digitaalinen Eurooppa, EU4Health, EDF, InvestEU, LIFE, avaruusohjelma jne.). Rahaston kokonaisrahoitus vuosille 2028–2034 olisi 362,3 mrd. euroa (ilman Innovaatorahastoa)

Rahasto jakautuisi neljään politiikkaikkunaan: **Puhdas siirtymä ja teollisuuden vähähiilisyys** (58,7 mrd. €), **Terveys, bioteknologia, maatalous ja biotalous** (20 mrd. €), **Digitaalinen johtajuus** (48,5 mrd. €) ja **Resilienssi, turvallisuus, puolustusteollisuus ja avaruus** (115,7 mrd. €). Suurin kasvu kohdistuisi puolustukseen ja turvallisuuteen. InvestEU integroitaisiin osaksi rahastoa .

Rahastolle luotaisiin yhteinen sääntökirja ja yhdenmetyt työohjelmat Horisontti Euroopan kanssa. Samalla Komissio saisi laajan harkintavallan työohjelmien kautta määritellä rahoituksen kohdentamista. Ehdotukseen sisältyy vahva EU-etuuskohtelun periaate: EU-toimijat asetetaan etusijalle suhteessa kolmansien maiden toimijoihin.

Puolustus- ja avaruusrahoitus yhdistettäisiin samaan politiikkaikkunaan. EDF, EDIP ja muut puolustusvälineet integroitaisiin rahastoon. Uusia elementtejä olisivat mm. komponenttituotanto, elinkaaren hallinta, sotilaallinen liikkuvuus, kaksikäyttöiset teknologiat, uudet avaruuspalvelut

Komissio ehdottaa laajaa delegoitua ja täytäntöönpanovaltaa työohjelmissa. Muissa kuin puolustusikkunassa sovellettaisiin neuvoa-antavaa komiteamenettelyä, mikä rajoittaisi jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuuksia.

Suomen hallituksen kannat

Suomi suhtautuu myönteisesti EU-tason kilpailukyvyyn vahvistamiseen ja katsoo, että unionitason toimilla voidaan saavuttaa lisäarvoa verrattuna hajautettuihin kansallisiin toimiin

Valtioneuvosto pitää puolustusteollisuuden rahoituksen kasvua myönteisenä. EU-tason rahoitus tukee tuotteiden yhteensopivuutta, tuo skaalaetuja, jakaa T&K-riskejä ja parantaa kustannustehokkuutta. Suomi on ollut nettosaaja useissa ohjelmissa (Horisontti, Digital Europe, EDF, LIFE). Kilpailukykyrahaston vaikutuksia saantoon ei kuitenkaan vielä voida tarkasti arvioida.

Suomi suhtautuu kriittisesti komission laajaan harkintavaltaan työohjelmien sisällöstä ja rahoituksen kohdentamisesta. Neuvoa-antava komiteamenettely kaventaa jäsenvaltioiden roolia. Suomi suhtautuu varauksellisesti komissiolle ehdotettuun laajaan delegoituun toimivaltaan erityisesti avaruuspolitiikassa. EU-etuuskohtelulla voi olla kauppapoliittisia vaikutuksia, ja Suomi arvioi tätä huolellisesti

Arvioita

Kilpailukykyrahasto esitetyssä muodossa on merkittävä lisäpanostus tutkimukseen ja uuden tuotannon liikkeelle saamisen ja skaalamisen tukeen. Kokonaisrahoitus kasvaisi yli 200 miljardia euroa, eli 150% samoihin tarkoituksiin nykyisellä kaudella varatuista varoista. Lukuisten ohjelmien yhdistämisen voi puolestaan olettaa johtavan resurssien tarkoituksenmukaisempaan kohdennukseen. Ehdotusta voi näistä syistä pitää lähtökohtaisesti oikeansuuntaisena ja merkittävänä yhteisten resurssien kohdennuksena. Suomen positiivinen kanta kokonaisuuden mittakaavaan ja ohjelmien yhdistämiseen on hyvin perusteltu.

Ohjelman lopullinen tehokkuus jää kuitenkin riippumaan varojen täsmällisestä käytöstä. Komission pyrkimystä lisätä omaa päätösvaltaansa allokaatiopäätöksissä tähtää mahdollisimman suureen joustavuuteen ilman jäsenvaltioiden asettamia reunaehtoja. Lähtien siitä, että tavoitteena on Euroopan teknologisen kyvyn parantaminen tätä voi pitää järkevänä toimintana, koska jäsenvaltioiden asettamat rajoitukset voivat helposti johtaa ”alueellisen tasapuolisuuden” korostumiseen tehokkuuden sijasta. Suomen varauksellinen kanta komission ehdotukseen on tämän vuoksi ongelmallinen.

Toinen ongelmallinen Suomen yleisnäkemyks koskee rahoituskehityksen kokoa. Sitä Suomi on pitänyt liian suurena. Tämä positio vaarantaa helposti juuri kilpailukykyrahaston toimintaan tarkoitettun rahoituksen määrän. Kilpailukykyrahaston kattamien toimien rahoituksen merkittävä kasvu perustuu olennaisesti budjetin koon kasvattamiseen. Ehdotetut sisäiset siirrot maatalous- ja koheesiopolitiikasta eivät riitä kattamaan kilpailukykyrahaston alueen lisäystä. Toisaalta voi olettaa, että budjettiprosessissa ehdotetut vähennykset joihinkin menoihin kohtaavat suurta vastustusta, jolloin paine nipistää kasvukohteista muodostuu suureksi. Merkittävä osa budjetin koon kasvustahan menee elpymisrahaston velkojen maksuun.

Viime kuukausien tapahtumat ovat edelleen vahvistaneet käsitystä siitä, että Euroopan on kyettävä parantamaan teknologista, taloudellista ja sotilaallista suorituskykyään nopeasti voidakseen huolehtia omista intresseistään ja puolustaa arvojaan. Nämä kyvyt eivät luonnollisestikaan ole kiinni vain EU:n yhteisestä rahankäytöstä. Sillä on kuitenkin huomattava merkitys juuri sellaisten asioiden edistämisessä, joihin yksittäisten suurtenkaan maiden resurssit eivät riitä. Tämän vuoksi Suomen tulisi korjata kantaansa rahoituskehityksen kokoon. Komission esitystä voi perustellusti pitää miniminä järkevälle yhteiselle toiminnalle.

Kerro vielä mitä ovat kytkennot ECF:n ja oheisessa dokumentissa kuvatun horisontti-instrumentin välillä, onko jompi kumpi toisen osa vai miten ECF ja horisontti liittyvät toisiinsa

Seuraava jäsenitys perustuu molempiin U-kirjelmiin (U 73/2025 vp ja U 74/2025 vp).

1. Ovatko ECF ja Horisontti osa toisiaan?

Eivät ole.

Euroopan kilpailukykyrahasto (ECF) ja Horisontti Eurooppa ovat **erillisiä oikeudellisia ohjelmia**, joilla on omat asetuksensa ja budjettinsa.

- Horisontti Eurooppa perustetaan omalla puiteohjelma-asetuksella ja erityisohjelmalla

ECF perustetaan omalla asetuksellaan osana vuoden 2028–2034 MFF-kokonaisuutta

Niillä on siis **eri oikeusperustat ja eri säädökset**, eikä kumpikaan muodollisesti ole toisen “osa”.

2. Miten ne kytkeytyvät toisiinsa?

Kytkeytymä on **rakenteellinen ja toiminnallinen**, ei hierarkkinen.

(A) Horisontin pilari II on osin ECF:n politiikkaikkunoihin sidottu

Horisontti Euroopan **pilari II (Kilpailukyky ja yhteiskunta)** sisältää tutkimus- ja innovaatiotoimia, jotka **kuuluvat samalla ECF:n neljään politiikkaikkunaan** (puhdas siirtymä, biotalous/terveys, digitaalinen johtajuus, resilienssi & puolustus)

U-kirjelmä toteaa nimenomaisesti, että:

Horisontti Eurooppa -ohjelman tiivis yhteys kilpailukykyrahastoon toteutuu erityisesti pilarissa II

Toisin sanoen:

- Horisontin pilari II toimii tutkimus- ja innovaatio-instrumenttina
 - ECF toimii laajempaan investointi- ja teollisuuspolitiikan välineenä
 - Sisällöllinen vastaavuus rakennetaan tarkoituksella
-

(B) Yhteinen sääntökirja

ECF-asetus sisältää **yhteisen sääntökirjan**, jota sovelletaan myös Horisontti-ohjelmaan

.

Horisontti Eurooppa -ohjelmaan sovellettaisiin nimenomaisesti ECF:n asetukseen sisältyvää yhteistä sääntökirjaa

.

Tämä tarkoittaa mm.:

- yhteisiä rahoitus- ja hallinnollisia sääntöjä
- EU-etuskohtelun soveltamista
- kilpailukykymerkkiä
- tietoturva- ja arkaluonteisten tietojen sääntöjä
- mahdollisuutta nopeutettuihin toimiin

Käytännössä tämä tekee Horisontista ja ECF:stä hallinnollisesti osittain yhdenmukaisen kokonaisuuden.

(C) Yhdenmukaiset työohjelmat

ECF ja Horisontti kytketään toisiinsa **yhdenmukaisien työohjelmien kautta**

.

Tavoitteena on komission mukaan:

varmistaa saumaton investointikaari tutkimuksesta teknologioiden ja innovaatioiden levittämiseen ja yritysten kasvuun

Eli:

- Horisontti → perustutkimus + soveltava tutkimus
 - ECF → skaalaus, investoinnit, teollinen käyttöönotto, pääomavälineet
-

(D) Rahoitusketju: "idea → markkina"

Komission mukaan ohjelmien tiiviillä yhteydellä pyritään takaamaan **sujuva rahoituspolku perustutkimuksesta startup- ja scaleup-vaiheeseen saakka**

ECF:n InvestEU-väline voi tarjota pääoma-, takaus- ja lainarahoitusta yritysten kaikissa kasvuvaiheissa

Lisäksi todetaan, että jos Horisontti toimii saumattomasti ECF:n kanssa, Horisontista rahoitetut hankkeet voisivat saada rinnakkais- tai jatkorahoitusta ECF:stä

Tämä on keskeinen strateginen elementti:

Horisontti tuottaa tutkimuksen – ECF mahdollistaa kaupallistamisen ja teollisen mittakaavan.

3. Mitä tämä merkitsee institutionaalisesti?

- Horisontilla on edelleen oma erityisohjelmansa ja komitologiamenettelynsä.
- ECF:llä ei ole laajaa erityisohjelmaa (pl. puolustus), vaan sitä toimeenpannaan pääosin työohjelmien kautta

☐ .

☐ Horisontin erityisohjelma ei kata ECF:n politiikkaikkunoita 1–3

- .

Tämä tarkoittaa, että:

- muodollisesti ohjelmat ovat erillisiä,
- mutta käytännössä politiikkasisällöt ja hallinnollinen ohjaus sidotaan tiiviisti yhteen.

4. Tiivistetty vastaus kysymykseesi

Kysymys		Vastaus
Onko ECF osa Horisonttia?	Ei	
Onko Horisontti osa ECF:tä?	Ei	
Ovatko ne oikeudellisesti erillisiä?	Kyllä	
Ovatko ne toiminnallisesti integroituneita?	Kyllä, erityisesti Horisontin pilarissa II	
Mikä on keskeinen linkki?	Yhteinen sääntökirja + yhdenmetyt työohjelmat + rahoitusketju tutkimuksesta investointeihin	

5. Strateginen tulkinta

Komissio rakentaa mallin, jossa:

- **Horisontti = tutkimusmoottori**
- **ECF = investointi- ja teollisuusmoottori**

Tavoitteena on purkaa EU-rahoituksen perinteinen katkos:

tutkimus onnistuu, mutta kaupallistaminen jää Yhdysvaltoihin.

ECF:n avulla pyritään sitomaan tutkimus suoraan teolliseen skaalaamiseen ja pääomamarkkinoihin.

Jos haluat, voin seuraavaksi:

- analysoida, miten tämä rakenne muuttaa jäsenvaltioiden vaikutusvaltaa (erityisesti suhteessa komission harkintavaltaan), tai
- avata Suomen kannan nimenomaan Horisontti–ECF-kytkentään.

Tiivistetty tulkinta Suomen kannasta

Suomen kanta Horisontti–ECF-kytkentään voidaan tiivistää näin:

Suomi tukee

- tutkimuksesta markkinoille -ketjun vahvistamista
- Horisontin pilarin II ja ECF:n sisältöjen yhteensovittamista
- kaupallistamisen ja skaalaamisen vahvistamista
- yritysveltoista TKI-toimintaa
- kumppanuuksien jatkoa ja yksinkertaistamista

Suomi suhtautuu varauksella

- komission laajaan harkintavaltaan työohjelmissa
 - avoimen kilpailun mahdolliseen kaventumiseen
 - rahoitusinstrumenttien ja prioriteettien painotuksiin
 - budjettisiirtojen vaikutuksiin
 - Horisontin tutkimusautonomian heikentymiseen
-

Poliittinen johtopäätös

Suomen linja ei ole integraatiota vastustava, vaan **strategisesti pragmaattinen**:

- Horisontti–ECF-kytkentä nähdään kilpailukyvyn kannalta hyödyllisenä.
- Samalla Suomi pyrkii varmistamaan, ettei tutkimuspolitiikka muutu liiaksi teollisuuspolitiikan alisteiseksi.

- Keskeinen punainen lanka on:
laatu, avoin kilpailu ja tuottavuusvaikutus.